

HABERLER

2011 EVLİYA ÇELEBİ YILI'NIN İLK ULUSLARARASI BİLGİ ŞÖLENİ

Nail TAN

Avrupa Konseyi'nin "21. Yüzyılda İnsanlığa Yön Veren En Önemli 20 Kişi"den biri ilan ettiği ünlü Türk gezgini/seyyahı "Seyyah-ı Âlem Evliya Çelebi (25 Mart 1611-31 Ekim 1687)", UNESCO Genel Kurulunun kararıyla doğumunun 400. yılında bütün dünyada anılıyor, anılacak. Türkiye'de anma etkinliklerinin eş güdümü Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumunca yapılmakta. UNESCO Türkiye Millî Komisyonu, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve üniversiteler iş birliği yapılan kurumların başında geliyor. Yılın açılış töreni, Çelebi'nin doğumunun 400. yıl dönümü olan 25 Mart 2011 günü İstanbul Topkapı Sarayı'nda AKDITYK ve bağlı kuruluşlarının düzenlemesiyle gerçekleştirildi. (Törenin, kutlamanın ayrıntısı için bk. *Türk Dili*, S. 712, 4/2011, s. 377-379). Yılın en geniş katılımlı uluslararası bilgi şöleni ise 26-30 Eylül 2011 tarihleri arasında İstanbul Dolmabahçe Sarayı'nda yapıldı. Şöleni, AKDITYK ve bağlı kuruluşları düzenledi.

2011 Evliya Çelebi Yılı'nda sayıları 150'yi aşan Türkiye üniversitelerinde birçok bilimsel toplantı düzenleneceği açık. Bunlardan ilkinin 25-26 Nisan 2011 tarihleri arasında Ankara'da Gazi Üniversitesi Türk Halk Bilimi Araştırma ve Uygulama Merkezinin öncülüğünde düzenlendiğine tanık olduk. "Evliya Çelebi'nin Sözlü Kaynakları Uluslararası Sempozyumu"; UNESCO Türkiye Millî Komisyonu ve Bilkent Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi Dekanlığı Tarih ve Türk Edebiyatı Bölüm Başkanlıkları iş birliğiyle düzenlenip gerçekleştirildi. Bir sempozyum/bilgi şöleni olması dolayısıyla da konu, seyahatnamenin sözlü kaynakları olarak sınırlandırılmış. Böylece, seyahatnamenin bir yönünün enine boyuna incelenmesi için yeterli zaman ayrılmış.

25 Nisan 2011 Pazartesi günü Gazi Üniversitesi Rektörlüğü Mimar Kemaleddin Salonu'nda yapılan açılış töreninde sırasıyla Prof. Dr. Öcal Oğuz (UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Başkan Yardımcısı, Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Halk Bilimi Bölüm Başkanı), Prof. Talat Sait Halman (Bilkent Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi Dekanı) ile Prof. Dr. Rıza Ayhan (Gazi Üniversitesi Rektörü) birer açış konuşması yaptılar. Prof. Oğuz, sempozyumu düzenleme amaçlarını belirterek *Seyahatname*'nin Türk dili, edebiyatı ve tarihiyle ilgili önemli yönlerini vurguladı.

Prof. Halman, *Seyahatname*'nin âdeta *tek kişilik bir kurul* tarafından yazıldığını ve *büyüklü gerçekçiliği* bulunduğunu örneklerle anlattı. Rektör Prof. Ayhan, *Seyahatname*'den hareketle bir devletin gücünün sadece fabrika ve parayla sağlanamayacağını; kültürel zenginliği, birikimi olmayan ülkelerin ayakta kalamayacağını söyledi. Evliya Çelebi'nin 17. yüzyıl dünyasının kültürel zenginliğini ortaya koyarak büyük bir hizmette bulunduğunu belirtti ve 67.000 öğrencisi ve 3500 akademik personeliyle bu sempozyumu düzenlemeye en elverişli üniversitenin Gazi Üniversitesi olduğunu sözlerine ekledi.

Türkiye'nin yanı sıra ABD, Azerbaycan, Fransa, İngiltere ve Lübnan'dan bilim adamlarının (6 kişi) katılıp birer bildiri sunduğu sempozyumda sekiz oturumda 25 bildiri sunulup tartışıldı. Türkiye'den bildiri sunan 19 bilim adamı Ankara, Bilkent, Ege, Gazi, Hacettepe, İstanbul, Koç, Namık Kemal ve Selçuk Üniversitelerine mensuptu. Oturum Başkanlıklarını sırasıyla Prof. Talat Sait Halman, Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun, Prof. Dr. Şerif Aktaş, Dr. Mehmet Kalpaklı, Prof. Dr. Ahmet Mermer, Prof. Dr. Öcal Oğuz, Prof. Dr. Naciye Yıldız ve Prof. Dr. Metin Ekici yaptılar.

Sunulan bildirimlerde Evliya Çelebi'nin yazılı kaynaklar yanında sözlü kaynaklara da sık sık başvurduğu; babasının ve bazı yaşlıların anlattıklarını kaleme aldığı, atasözü-efsane-destan-türkü gibi sözlü ürünleri kullandığı çeşitli örneklerle ortaya konuldu. Böylece *Seyahatname*'ye halk bilimci gözüyle bakıldı, onun halk bilimsel zenginlikleri aydınlatılmaya çalışıldı. İngiltere'den Gerald MacLean ve Donna Landry'nin Evliya Çelebi'nin İstanbul-Simav arasındaki gezi güzergâhıyla ilgili 2009 yılı izlenimleri ile Lübnan'dan Khaled Tadmori'nin 17-21. yüzyıl Trablusşam karşılaştırmasını konu alan bildirileri, sözlü kaynak açıklamalarına renk kattı.

Sempozyumda doğrudan ana konuyla ilgili olup dikkatimizi çeken bazı bildirimler şunlardır:

Nuran Tezcan: Evliya Çelebi'nin Kurmacalaştırmada Bir Yöntem Olarak Sözlü Kaynak Kullanması.

Metin Ekici: *Evliya Çelebi Seyahatnamesi* Sözlü Yazılı Metin İlişkisi.

Mehmet Kalpaklı: *Evliya Çelebi Seyahatnamesi* ve Osmanlı Kültürünün Sözlüğü-İşitselliği.

Aslı Niyazioğlu: Evliya Çelebi Babasını Neden Sözlü Kaynak Olarak Kullandı?

Ali Berat Alptekin: *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*'nden Günümüz Sözlü Kültürüne Yansıyan Efsaneler.

Nebi Özdemir: *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*'nin Önemi.

Rafael Hüseyinov: Salnamecilik ve Seyahatnamecilikte Ozan Tipi: Evliya Çelebi.

Jean-Louis Bacqué-Grammont: *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*'nde Çeşitli Kaynakların Kullanımının Bir Örneği: Mısır'daki Kuşlar Dağı.

Hassan Javadi Tabrizî: Evliya Çelebi'nin İran ve Kafkasya'ya İki Seferi.

Michael D. Sheridan: *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*'nde 'Maval' Alt Türüne Bir Bakış.

Öcal Oğuz: Biz Sözlü Anlatım Tekniği Olarak Evliya Çelebi'nin Arasözleri.

Semih Tezcan: Başka Yüreğin Kanı.

Nurettin Gemici: Evliya Çelebi'nin Dinî Referanslarının Sözlü Kaynakları.

Yeliz Özay: Hikâye Anlatıcısı Olarak Evliya Çelebi ve Seyahatname'nin Sözlü Niteliği.

R. Aslıhan Aksoy Sheridan: Sözlü ve Yazılı Kültür Alanları Arasında Eşiksel Bir Metin: Evliya Çelebi Seyahatnamesi.

Başak Öztürk Bitik: *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*'nde Cem Sultan Efsanesi.

Esra Bilge: *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*'nde Sözel Ortam Olarak Kahvehaneler.

Hilmi Yavuz: Evliya Çelebi, Rasyonalite ve Masal Uydurma İşlevi.

Sempozyumun en olumlu yönlerinden biri de bildirilerin sunulmasına ve tartışılmasına yeteri kadar zaman ayrılmasıydı.

Sempozyumun sosyal etkinliği, konuya uygun seçilmişti: Evliya Çelebi Dönemi Müziği Konseri. 25 Nisan Pazartesi gecesini Mimar Kemaleddin Salonu'nda İstanbul'dan Bezmârâ Topluluğu'nun Ali Ufkî Bey'in notalarından yararlanarak düzenledikleri konserde 17. yüzyıl kökenli 23 eser icra edildi. Topluluğun kurucusu Fikret Karakaya'nın yönettiği konser, sempozyumda sunulan kuru bilgilere ruh verdi, can kattı denilebilir.

Gazi Üniversitesi Halk Bilimi Bölümü, alanla ilgili en son açılan bölüm olmasına rağmen öğretim kadrosu, etkinlikleri ve yayınlarıyla kısa sürede Türk halk bilimi alanına damgasını vurdu. *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*'nin sözlü kaynaklarını irdeleyen bir uluslararası sempozyum düzenleyerek etkinliklerine başarılı bir halka daha eklemiş oldu.